

Epätavallisesta takaisin tavalliseen:
Donald Trump ja Joe Biden Helsingin Sanomien uutisissa ennen
Yhdysvaltain presidentinvaaleja 2020

Vilma Timonen
Kandidaatintutkielma
Kevät 2021
Journalistiikka
Kieli- ja viestintätieteiden laitos
Jyväskylän yliopisto

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta – Faculty Humanistis-yhteiskuntatieteellinen tiedekunta	Laitos – Department Kieli- ja viestintätieteiden laitos
Tekijä – Author Vilma Timonen	
Työn nimi – Title Epätavallisesta takaisin tavalliseen: Donald Trump ja Joe Biden Helsingin Sanomien uutisissa ennen Yhdysvaltain presidentinvaaleja 2020	
Oppiaine – Subject Journalistiikka	Työn laji – Level Kandidaatintutkielma
Aika – Month and year Helmikuu 2021	Sivumäärä – Number of pages 34 sivua + liitteet (2 sivua)
Tiivistelmä – Abstract <p>Yhdysvaltojen presidentinvaalit olivat tiiviisti seurattu uutistapahtuma suomalaisessa mediassa vuonna 2020. Vaalien kiinnostavuutta lisäsi muun muassa maailmanlaajuinen koronaviruspandemia sekä kaksi erilaista ehdokasta, vahvasti mielipiteitä jakava Donald Trump sekä Barack Obaman entinen varapresidentti Joe Biden.</p> <p>Tutkielman tavoitteena on selvittää, miten vuoden 2020 presidentinvaalien ehdokkaista Trumpista ja Bidenistä puhutaan Helsingin Sanomissa. Analyysin kohteena on 16 uutisartikkelia kahdelta viikolta ennen vaalipäivää. Tutkin uutisia siksi, että niiden odotetaan olevan neutraalin asiapitoisia, eikä niissä tuoda esiin kirjoittajan omaa mielipidettä kuten esimerkiksi kolumneissa. Pysin kriittisen diskurssianalyysin keinoin selvittämään, millä tavoin Trump ja Biden representoidaan HS:n uutisissa, ja minkälaisia diskursseja representaatioiden kautta on havaittavissa.</p> <p>Aineistosta nousi neljä diskurssia: <i>piittaamaton</i> ja <i>taitamaton Trump</i> sekä <i>tavallinen</i> ja <i>ennakkosuosikki Biden</i>. Diskursseissa Trump on epäonnistunut koronapandemian hoidossa Yhdysvalloissa, ja hän turvautuu usein valheisiin saadakseen itsensä näyttämään paremmalta. Biden kuvataan tavallisena, turvallisena ja riskittömänä ehdokkaana Trumpiin verrattuna. Bidenin kerrotaan olevan ennakkokyselyissä johdossa, ja hänen voittonsa kuvataan kyselyjen kautta todennäköisenä.</p>	
Asiasanat – Keywords Kriittinen diskurssianalyysi, media, representaatio, Yhdysvaltain presidentinvaalit, politiikka	
Säilytyspaikka – Depository Jyväskylän yliopisto, kieli- ja viestintätieteiden laitos	
Ohjaaja – Supervisor Lauri Haapanen	

Sisällysluettelo

1. Johdanto	4
2. Aikaisempi tutkimus	7
3. Teoria ja keskeiset käsitteet	11
3.1 Diskurssi ja representaatio	11
3.2 Populismi	12
4. Tutkimusmenetelmä ja -aineisto	14
4.1 Kriittinen diskurssianalyysi	14
4.2 Aineisto	16
5. Analyysi	18
5.1 Piittaamaton Trump	18
5.2 Taitamaton Trump	21
5.3 Tavanomainen Biden	22
5.4 Ennakkosuosikki Biden	24
5.5 Diskurssit rinnakkain	25
6. Johtopäätökset	27
7. Lopuksi	30
Lähteet	32
Liitteet	35

1. Johdanto

“Folks, the people of this nation have spoken. They’ve delivered us a clear victory, a convincing victory, a victory for we, the people” –vastavalittu presidentti Joe Biden voitonpuheessaan 7.11.2020.

Presidentinvaalit Yhdysvalloissa vuonna 2020 olivat varsinainen jännitysnäytelmä. Vaalit järjestettiin keskellä maailmanlaajuista koronaviruspandemiaa, joka toi omat muutoksensa äänestykseen. Ehdokkaina oli kaksi toistensa vastakohtaa: räväkistä lausunnoistaan tunnettu Donald Trump, joka nousi presidentiksi vuonna 2016 ilman suurempaa kokemusta politiikasta. Hänen vastaehdokkaanaan oli yli 40 vuotta Yhdysvaltain politiikassa toiminut Barack Obaman entinen varapresidentti Joe Biden.

Tässä kandidaatintutkielmassa tutkin Yhdysvaltain vuoden 2020 presidentinvaalien uutisointia Suomessa. Tarkemmin analysoin vaalien ehdokkaiden Trumpin ja Bidenin representointia sekä heihin liitettyjä diskursseja Helsingin Sanomien uutisoinnissa ennen vaalipäivää.

Yhdysvaltain presidentinvaalit ovat maailmanlaajuisesti merkittävä tapahtuma, joissa valitaan viranhaltija länsimaisen suurvallan johtoon. Vaaleilla on yhteiskunnallista merkittävyyttä Yhdysvaltojen rajojen ulkopuolella, ja ne olivat tiiviisti seurattu uutistapahtuma Suomen mediassa. Yhteiskunnallisen merkittävyyden lisäksi vuoden 2020 vaaleista tekivät kiinnostavan niin ehdokkaiden väliset ristiriidat kuin epätavalliset käänteet, kuten esimerkiksi presidentti Trumpin koronavirustartunta juuri vaalikampanjoinnin kiireisimpänä aikana lokakuussa 2020. Vaalien merkittävyyttä lisää se, että voittaja saa vaikutusvallan päättää suurvallan toimista niin ilmastonmuutoksen kuin koronaviruspandemian suhteen.

Republikaani Donald Trumpin mahdollista jatkokautta varjosti esimerkiksi se, että ensimmäisen kautensa aikana istuva presidentti oli muun muassa joutunut virkarikossyytteeseen vallan väärinkäytöstä sekä kongressin lainkäytön estämisestä. Virkarikossyytteet hylättiin helmikuussa 2020, mutta Trumpin mahdollisessa uudelleenvalinnassa painoivat lisäksi vuoden 2016 vaalikampanjan epäillyt Venäjä-yhteydet ja se, että häntä on kritisoitu satojen tuhansien ihmisten kuolemaan Yhdysvalloissa johtaneen koronavirusepidemian hoitamisesta. Demokraatti Joe Bideniä oli taas vaalikampanjansa aikana esimerkiksi syytetty seksuaalisesta ahdistelusta, ja Trump kyseenalaisti ahkerasti Bidenin henkistä kyvykkyyttä toimia presidentin virassa. Bidenin henkinen kyvykkyys on kyseenalaistettu laajemminkin pääasiassa hänen ikänsä vuoksi sekä siksi, että hän on

useasti takellellut sanoissaan esiintymisissä. Takeltelut tosin johtuvat pitkälti Bidenin puhehäiriöstä, änkytyksestä. Vaalien voittajaksi selvisi marraskuussa 2020 Biden useita päiviä kestäneen ääntenlaskun ja tasaisen kilpailun jälkeen.

Aiheen valintaan vaikutti taustani toimittajana. Työskentelin Helsingin Sanomissa ulkomaantoimittajana keväällä ja kesällä 2020. Ulkomaantoimittajana kirjoitin esimerkiksi Yhdysvaltain presidentinvaaleista, ja työskentelyjaksolleni osui supertiistaina tunnettu päivä, jolloin kilpailu demokraattipuolueen presidenttiehdokkaan valinnasta kävi kuumimmillaan. Tämän tutkielman aineistossa en ole käyttänyt itsekirjoittamiani artikkeleita enkä ole ollut töissä ulkomaantoimittajana aineistonkeruuajana. Idea aiheeseen tuli kuitenkin ajastani ulkomaantoimituksessa, sillä vaalit olivat toistuva uutisaihe jo keväällä 2020. Oma kiinnostukseni kansainväliseen politiikkaan tuki halua tutkia aihetta.

Tutkielmassa analysoin Helsingin Sanomien (HS) uutisista välittyviä diskursseja, sillä HS on levikiltään Suomen suurin tilattava sanomalehti. HS:n painettua lehteä ja digitaalisia sisältöjä lukee viikottain noin kaksi miljoonaa suomalaista (Media Audit Finland Oy, 2020). Mielestäni on tärkeää tutkia millaisia diskursseja näin vaikutusvaltaisen median teksteistä nousee. Vaikka HS:n paperilehden levikki on vuosien kuluessa laskenut, lehti on muihin suomalaismedioihin verrattuna poikkeuksellisesti onnistunut kasvattamaan kokonaislevikkiään kolmena vuonna peräkkäin digitilaajien määrän kasvulla (Sanoma Media Finland, 2020).

Lisäksi suomalaiset näkevät Helsingin Sanomat verrattain luotettavana tiedonlähteenä. Brändinä 79 prosenttia suomalaisista pitää Helsingin Sanomia luotettavana ja 10 prosenttia epäluotettavana (Newman ym., 2020). Suomalaisessa mediassa Helsingin Sanomien edelle yltävät luotettavuudessa Yle, jota 84 prosenttia suomalaisista pitää luotettavana ja kahdeksan prosenttia epäluotettavana, sekä paikallislehdet, joihin luottaa 81 prosenttia. Epäluotettavana tiedonlähteenä niitä pitää viisi prosenttia.

HS brändäsi Yhdysvaltain presidentinvaalit vuonna 2020 näyttävästi erilaisin grafiikoin, ja syksyllä 2020 vaaleja seurasi Yhdysvalloissa kaksi HS:n toimittajaa tavallisen yhden kirjeenvaihtajan sijaan. Kahden toimittajan pitäminen Yhdysvalloissa on epäilemättä yksityiselle mediatalolle valtava rahallinen panostus, ja sen voi katsoa kertovan siitä, miten tärkeänä HS piti vuoden 2020 presidentinvaaleja.

Tutkimuskysymykseni ovat seuraavat:

- 1) *Millä tavoin Trump ja Biden representoidaan HS:n uutisissa?*
- 2) *Minkälaisia diskursseja representaatioiden kautta on havaittavissa?*

Tutkielman aineisto koostuu kahden viikon aikana ennen vaalipäivää Helsingin Sanomien verkkosivuilla julkaistuista vaaleja käsittelevistä uutisista. Tutkittava aineisto kattaa 16 uutisartikkelia. Aineisto rajautuu uutisiin siksi, että uutisten rakenne on pitkälti ennalta määrätty ja niiden tyylin odotetaan usein olevan neutraalin asiapitoinen. Uutisissa ei ole samalla tavalla nähtävissä kirjoittajan valintoja tai persoonaa kuten esimerkiksi pidemmissä feature-jutuissa. Tutkimusmetodikseni olen valinnut kriittisen diskurssianalyysin, joka on yksi diskurssitutkimuksen muodoista.

2. Aikaisempi tutkimus

Tutkielmassa keskityn erityisesti mediaan vallankäyttäjänä, sillä tavoitteenani on selvittää, miten presidenttiehdokkaita kuvataan mediassa. Toimittajien voidaan katsoa käyttävän valtaa journalistisia valintoja tehdessään (Seppänen & Väliverronen, 2012). Media ja valta tutkimusaiheena ei ole uusi, vaan aiheesta on syytä nostaa esiin kaksi tärkeää teoriaa: agenda-setting sekä portinvartijuus. Näiden teorioiden avulla voidaan käsitteellistää sitä, miten media käyttää valtaa päättäessään mitä julkaista ja mitä ei. Agenda-setting keskittyy vahvemmin siihen, miten media vaikuttaa yleisön mielipiteisiin (esim. Dearing & Rogers, 1996; McCombs & Shaw, 1972). Portinvartijuudella puolestaan viitataan enemmän uutisaiheiden valintaprosessiin (esim. Shoemaker & Vos, 2009; White, 1950).

Median ja vallan suhteen lisäksi tutkielmani taustalla on median ja politiikan välinen suhde. Yhdysvaltain vuoden 2020 vaalit olivat tämän tutkielman tekoaikana kehittynyt uutistapahtuma, joten aikaisempaa tutkimusta nimenomaan vuoden 2020 vaaleista oli vielä niukasti. Kawakami, Umarova sekä Mustafaraj (2020) analysoivat Googlen uutishaun pääuutisia, "top stories", presidenttiehdokkaista vuoden 2019 ajalta. Vaikka tutkimuksen päätarkoitus oli julkaista tietoaaineisto muiden tutkijoiden analysoitavaksi, Kawakami ym. (2020) huomauttavat aineiston perusteella näyttävän siltä, että media valitsi suosikkiehdokkaansa jo toukokuussa 2019. Aineiston pohjalta näyttää siltä, että media keskittyi eniten samoihin ehdokkaisiin, Bideniin, Elizabeth Warreniin, Bernie Sandersiin sekä Pete Buttigiegisiin, jotka tammikuussa 2020 olivat neljä jäljellä olevaa ehdokasta demokraattipuolueen ehdokkaaksi (mp.). Trump ei ollut mukana vertailussa, sillä istuvana presidenttinä hän oli paljon esillä mediassa. Havainto on esimerkki agenda-setting -teoriasta käytännössä: nostamalla kyseisiä ehdokkaita muita enemmän esiin median voidaan katsoa vaikuttavan yleisön mielikuvaan siitä, miten oleellisia nämä neljä ehdokasta olivat demokraattien ehdokkuuskilvassa.

Aikaisemmat Yhdysvaltain presidentinvaalit ja niiden ehdokkaat mediassa ovat kiinnostaneet tutkijoita niin yhteiskuntatieteiden, kielitieteiden kuin journalistiikan alallakin. Faris ym. (2017) analysoivat kattavasti amerikkalaismedioiden uutisoinnin sävyä vuoden 2016 vaalien ehdokkaita Trumpia ja Hillary Clintonia koskevissa jutuissa. Näyttää siltä, että vuonna 2016 yhdysvaltalaismediassa molemmista ehdokkaista uutisoitiin pääasiassa negatiivissävytteisesti. Kiinnostavaa on, että Clintonista uutisoidessa media keskittyi kertomaan enemmän tähän liitetyistä skandaaleista. Trumpista uutisoitaessa puolestaan huomiota saivat enemmän tämän kampanjan

teemat, kuten maahanmuutto ja poliittiset linjat. (Faris ym., 2017.) Trumpista myös uutisoitiin tuolloin amerikkalaismediassa huomattavasti enemmän kuin Clintonista (Faris ym., 2017; Francia, 2018). Uutisoinnin painopisteiden ja volyymin voi katsoa olevan esimerkki sekä agenda-settingistä että portinvartijuudesta. Keskittymällä tiettyihin asioihin, kuten Clintonin kohdalla skandaaleihin, media vaikuttaa yleisön mielikuvaan kyseisestä ehdokkaasta ikään kuin kertomalla, mikä ehdokkaan kohdalla on tärkeää. Portinvartijuus puolestaan käy ilmi aiheiden valinnalla ja volyymillä: media valitsee, millaisia uutisia se julkaisee kustakin ehdokkaasta ja kuinka paljon.

Ennen vuoden 2016 vaaleja molemmat ehdokkaat kävivät läpi skandaaleja, Clinton sähköpostiskandaalin ja Trump vuodetun videopätkän, jossa hän puhui naisista kyseenalaiseen sävyyn. Skandaaliuutisoitua vertailtaessa näyttää siltä, että Clintonin oli Trumpia vaikeampi luoda itsestään kuva luotettavana kansan silmissä. Tosi-tv-tähtenä tunnettuun Trumpiin kansa ei näyttänyt kohdistavan samanlaisia moraalisia odotuksia kuin poliitikkoihin yleensä, vaan hän lähinnä hyötyi kasvaneesta mediahuomiosta. (Vorberg & Zeitler, 2019.) Vuonna 2016 kaksi presidenttiehdokasta olivat myös historiallisen epäsuosittuja (Saad, 2016). Skandaaleista huolimatta Trump valittiin presidentiksi, ja presidenttiyden aikana hän on usein onnistunut suuntaamaan kannattajiensa huomion pois skandaaleista esittämällä itsensä liberaalin valtamedian uutisoinnin uhrina (Vorberg & Zeitler, 2019).

Median ja Trumpin suhdetta voisi kutsua symbioottiseksi. Presidenttiyden aikana Trump on ollut avoimen halveksuva häntä kritisoinutta yhdysvaltalaismediaa kohtaan ja pyrkinyt vähentämään median legimiteettiä esimerkiksi useissa puheissaan (esim. Lampinen, 2020, s. 105). Vaikka Trumpin vaalivoitto vuoden 2016 vaaleissa tuli yhdysvaltalaiselle valtamedialle osittain yllätyksenä, median voidaan kuitenkin katsoa vaikuttaneen Trumpin voittoon (Kokko, 2018, s. 213). Räväkillä väitteillään Trump erottui muista ehdokkaista saaden yleisön huomion, ja koska yleisö oli kiinnostunut Trumpista, median kannatti uutisoida hänestä. Lisäksi amerikkalaisen valtamedian ylimielinen sävy näytti toimivan Trumpin eduksi, sillä hän pystyi kääntämään median ylimielisyyden populismille tyypilliseksi mielikuvaksi eliitin yrityksestä estää kansan ääni kuulumasta. (Mts. 215.)

Tuoreesta presidentti Trumpista luotu kuva ei näyttänyt olevan suomalaisessa mediassakaan positiivinen vuonna 2016. Susanna Stranius (2018) kuvailee pro gradu -tutkielmassaan, miten tuoreesta presidentistä piirtyi heti vaalipäivän jälkeen Suomen valtamediassa kuva epäluotettavana ja arvaamattomana hahmona, joka nousi presidentiksi lähinnä vastustajan virhearvion vuoksi. Helsingin

Sanomien, Turun Sanomien ja Aamulehden uutisoinnissa korostui epävarmuus Trumpin tulevasta presidenttikaudesta (mts. 70).

Bidenin ja median suhteesta ei ole tehty samalla volyymilla tutkimusta kuin Trumpin suhteesta mediaan. 1970-luvulta saakka politiikassa mukana olleen Bidenin voidaan Trumpia paremmin ajatella istuvan perinteisen poliitikon muottiin. Aiemmissä tutkimuksissa Bidenin representaatioita mediassa on tutkittu muun muassa vuoden 2008 vaalien yhteydessä, jolloin Biden oli Obaman varapresidenttiehdokas. Kenski, Hardy & Jamieson (2010, s. 9) huomauttavat, että Biden esitettiin mediassa yleisesti pätevämpänä kuin silloinen vastaehdokkaansa Sarah Palin. Bidenin representointi Palinia pätevämpänä näyttää kuitenkin liittyvän laajemmin sukupuolten representointiin mediassa Palinin ollessa Yhdysvaltojen historian ensimmäinen nainen varapresidenttiehdokkaana (mp.).

Laajemmasta näkökulmasta politiikan ja median suhdetta on tutkittu mittavasti. Esimerkiksi Suomessa Helsingin yliopiston viestinnän professori Juha Herkman (2011) on tutkinut politiikan ja median suhteen muutosta. Herkman (2011) toteaa, että muutokset niin median toimintamalleissa kuin poliittisessa kulttuurissa ovat tehneet median ja politiikan suhteesta tiiviimmän ja monimutkaisemman. Median toimintatavat ovat viimeisten vuosikymmenten aikana alkaneet määrittää yhä enemmän politiikan toimintakulttuuria, ja tätä ilmiötä kutsutaan politiikan medioitumiseksi. Kansalaiset ovat myös entistä riippuvaisempia median tarjoamasta tiedosta politiikasta, sillä harva on itse tekemisissä poliitikkojen kanssa, vaan informaatio heistä saadaan median kautta. (Herkman, 2011, s. 22–24.) Poliitiikan mediajulkisuudessa toimittajat ja poliitikot päätyvät helposti kilpailemaan auktoriteettiasemasta, poliitikot yrittämällä saada itsensä sekä edustamansa asiat esiin myönteisessä valossa, toimittajat puolestaan etsimällä myyviä juttuja ja toteuttamalla asemaansa vallan vahtikoirona (Herkman, 2010, s. 19).

Yhdysvaltalaispresidenttien ja ympärivuorokautisen median suhdetta on tutkinut esimerkiksi Jeffrey E. Cohen (2008). Cohenin (2008) mukaan uutiset presidenteistä ovat vähentyneet ja muuttuneet kriittisimmiksi mediakentän muuttuessa ja uutissyklin tullessa ympärivuorokautiseksi. Samoilla linjoilla on myös Craig (2015), joka tutki amerikkalaisen CBS-kanavan iltauutisia vuosilta 1968–2012. Tuona aikana Craigin (2015) mukaan CBS:n tv-uutisissa on yleistynyt käytäntö, jossa presidenttiehdokkaista kerrotaan mielipidekyselyjen avulla. Ehdokkaista muodostetaan kyselyjen avulla kuva häviäjistä ja suosikista, joista uutisoidaan mielikuvan mukaan negatiivisesti tai positiivisesti (mp.). Tutkimus on hyvä esimerkki agenda-setting -teoriasta, sillä kyselyjen avulla media voi vaikuttaa yleisön mielikuvaan ehdokkaiden asemasta presidenttikilvassa.

Entisten presidenttien Bill Clintonin, George W. Bushin, Barack Obaman sekä Trumpin mediaviestintää tutkineen Farnsworthin (2018) mukaan presidentin persoona on tullut yhä keskeisempi ja tärkeämpi viestinnässä. Kun Clinton suosi viestinnässään tv-uutisia, Trumpin presidenttiyteen viitataan usein ensimmäisenä Twitter-presidenttiytenä (Fransworth, 2018). Twitter-presidenttiydellä viitataan Trumpin tapaan viestiä reaaliaikaisesti Twitter-mikroblogipalvelun kautta.

3. Teoria ja keskeiset käsitteet

Tämä journalistiikan tutkimus perustuu diskurssintutkimuksen tutkimusperinteeseen. Luvussa käyn ensin läpi diskurssintutkimusta, ja siirryn sitten tutkielman keskeisimpien käsitteiden määrittelyyn.

Diskurssintutkimuksessa keskeinen tavoite on tarkastella kielen käyttöä yksittäistä sanaa laajemmasta näkökulmasta. Kieli nähdään sosiaalisena toimintana, ja diskurssintutkimuksessa kiinnostuksenkohteena on se, miten kieltä käytetään sosiaalisen todellisuuden luomisessa (Pietikäinen & Mäntynen, 2019). Kieli ei siis ole vain oma eristäytynyt merkitysjärjestelmänsä, vaan se nähdään osana ympäröivää yhteiskuntaa (mp.).

Diskurssintutkimuksessa halutaan selvittää sitä, miten asioista puhutaan. Tutkielmassa käytän metodina kriittistä diskurssianalyysiä, jota käyn läpi tarkemmin luvussa 4.1. Lyhyesti muotoiltuna kriittinen diskurssianalyysi on kiinnostunut kielenkäytöstä yhteiskunnallisessa kontekstissa. Tutkielmani keskeisenä ajatuksena on, että kieltä käytettäessä käytetään myös valtaa. Esimerkiksi kun käytetään jotain sanaa, samalla jätetään toinen pois. Sanojen lisäksi laajemmat tekstikokonaisuudet rakentavat diskursseja. Asioista puhuttaessa niihin liitetään tiettyjä konteksteja samalla kun jotain jätetään pois.

3.1 Diskurssi ja representaatio

Diskurssi ja representaatio ovat keskenään samankaltaisia käsitteitä, ja usein arkikielessä niillä tarkoitetaan samankaltaisia asioita. Käsitteinä ne ovat toisiinsa limittyneitä, joten käsittelen molemmat samassa alaluvussa, aloittamalla representaatiosta ja siirtymällä sitten diskurssiin.

Representaatio-käsitteellä viitataan asian esittämiseen. Kun media uutisoi jostakin aiheesta, kyseessä on aina esitys aiheesta, representointi. Seppänen ja Väliaverron (2012, s. 69) korostavat, että representointi on nimenomaan jonkin asian uudelleen esittämistä, johon viittaa käsitteen alussa oleva *re-*. Jokainen representaatio on ainutlaatuinen, sillä uudelleen esittäminen on sidoksissa aikaan ja paikkaan (Pietikäinen & Mäntynen, 2019). Representaatiota voisi verrata valokuvaan. Valokuva on aina esitys yhdestä ainutlaatuisesta hetkestä, ja kahdesta valokuvasta on haastavaa, ellei mahdotonta, saada samanlaista. Samalla tavalla tekstuaalinen representaatio on ikään kuin valokuva todellisuudesta. Vaikka representaatio on ainutlaatuinen, sen taustalla vaikuttavat silti aiemmat käsitykset ja esitykset (Pietikäinen & Mäntynen, 2019).

Tässä tutkielmassa representaatiolla viitataan pääasiassa sanallisiin esityksiin presidenttiehdokkaista uutisten teksteissä. Representaatiot ovat kiinnostava tutkimuskohde, sillä niiden taustalla on aina toimituksellisia valintoja. Kun jokin asia nostetaan esille, samalla jokin toinen asia jää vähemmälle huomiolle. Tätä tiedostamatonta tai tiedostettua valintaprosessia on kutsuttu representaation politiikaksi. (Seppänen & Väliverronen, 2012, s. 70.)

Diskurssi on käsitteenä lähellä representaatiota. Arkikielessä diskurssilla tarkoitetaan yksinkertaisesti usein puhetapaa, jolla asioista ja ilmiöistä puhutaan (esim. poliittinen diskurssi, talousdiskurssi, lääketieteen diskurssi). Kun representaatio viittaa enemmän lopputulokseen, “valokuvaan” todellisuudesta, diskurssi viittaa prosessiin, siihen, miten kuva todellisuudesta muodostuu (Pietikäinen & Mäntynen, 2019). Representaatiot siis muodostavat ja ylläpitävät diskursseja. Puhetavan lisäksi diskurssi on laajempi käsite, joka viittaa siihen, millaisessa kontekstissa asioista ja ilmiöistä puhutaan. Diskurssi on käsitteenä dynaaminen, eikä sillä ole yhtä selkeää määritelmää, vaan käsite on tutkijasta riippuvainen. Eri tieteenaloilla käsite hahmotetaan hieman eri tavoilla. Diskurssilla voidaan Pietikäisen ja Mäntynen mukaan viitata muun muassa kielenkäyttöön kontekstissaan, vakiintuneisiin merkityksellistämisen tapoihin tai lausetta laajempaan kielenkäyttöön. Käsitteen avulla tutkija voi katsoa yksittäistä lausetta laajempaa kokonaisuutta, sitä mihin kieltä käytetään, ja millaisia todellisuuksia sillä rakennetaan. (Mp.)

Tässä tutkielmassa käytän viestintä- ja yhteiskuntatieteissä käytettyä tapaa hahmottaa diskurssi. Seppänen ja Väliverronen (2012, s. 105) toteavat, että kyseisellä alalla käsitteen ajatellaan tarkoittavan usein esittämisen tapaa. Tutkielmassani diskurssi viittaa presidenttiehdokkaisiin liitettyihin mielikuviin ja käsityksiin, joita media rakentaa kielen avulla. Diskurssi-käsitteen avulla pyrin ymmärtämään millaisiin konteksteihin ehdokkaat liitetään. Pyrin kriittisen diskurssianalyysin keinoin selvittämään, mitä ehdokkaiden ominaisuuksia mediassa korostetaan eli miten heitä kuvataan.

3.2 Populismi

Trumpin voi katsoa olevan esimerkki populistisesta politiikosta, ja siksi haluan käydä populismia tarkemmin läpi. Populismille ei ole olemassa yhtä selkeää määritelmää, ja käsitteenä sen rajat ovat soljuvat. Sille on kuitenkin eroteltavissa tyypillisiä piirteitä. Yksinkertaisuudessaan populismi viittaa

kansantajuistamiseen eli siihen, että monimutkaisille poliittisille kysymyksille esitetään yksinkertaisia vastauksia. Tästä hyvänä esimerkkinä käy Donald Trumpin vuoden 2016 presidenttikampanjan retoriikka muurin rakentamisesta Yhdysvaltain ja Meksikon väliselle rajalle. Trump myös väitti, että Meksiko maksaisi muurin rakentamisen (Trump, 2015). Muurin rakentaminen tarjottiin yksinkertaiseksi ratkaisuksi monisyiseen haasteeseen pysäyttää laitton maahanmuutto Meksikosta Yhdysvaltoihin.

Hollantilaisen politiikan tutkijan Cas Mudden (2007, s. 23) näkemyksen mukaan populismi on enemmän ideologinen suuntaus kuin poliittinen tyyli. Populistisessa ajattelussa yhteiskunnan nähdään jakautuneen kahtia “kansan” ja “eliitin” välillä. Ajattelutavalle on tyypillisesti tärkeintä ajatus tavallisen kansan äänen kuulemisesta ja heidän etujensa ajamisesta. (mp.)

Kiinnostavaa on populististen poliitikkojen ja median suhde. Itävaltalainen kielitieteilijä Ruth Wodak (2015) on tutkinut esimerkiksi oikeistolaisen populistien diskursseja. Hänen mukaansa (mts. 19) oikeistolaisen populismin nousu ympäri maailmaa viime vuosina ei olisi ollut mahdollista ilman median tukea. Wodak selventää väitettään hahmottelemallaan mallilla, jonka mukaan populistinen retoriikka ajaa median herkästi selkää seinää vasten. Mallin mukaan oikeistolaiset populistipoliitikot luovat sopimattomilla lausunnoillaan skandaaleja saadakseen huomiota itselleen. Media on tässä mallissa puun ja kuoren välissä: skandaaleista on lähes pakko kirjoittaa, sillä muuten median voisi tulkita oleva samaa mieltä sopimattomien lausuntojen kanssa. (Mp.)

Vaikka Trump ei ole selkeästi nimenomaan oikeistolainen poliitikko, Wodakin malli näyttää pätevän myös Trumpin ja median suhteeseen. Vuoden 2016 vaaleissa Trump hyödynsi populismia hankkiakseen kampanjalleen ilmaista medianäkyvyyttä esimerkiksi räväköillä lausunnoillaan, joiden tarkoitus oli aiheuttaa tyrmistystä (Vorberg & Zeitler, 2019). Niinpä median oli Wodakin mallin mukaan lähes pakko uutisoida niistä. Presidenttiehdokkaan sosiaalisen median käyttö ja siitä saatu medianäkyvyys näyttääkin olevan yksi syy hänen voittoonsa 2016 (esim. Francia, 2018; Khan, 2016).

4. Tutkimusmenetelmä ja -aineisto

Tutkielmassani sovellan kriittistä diskurssianalyysiä, joka pohjautuu diskurssintutkimukseen. Tutkimukseni on luonteeltaan laadullista eli kvalitatiivista. Tavoitteenani on pystyä ymmärtämään ja kuvailemaan ilmiön laatua. Tutkielmassa keskityn Helsingin Sanomien uutisten representaatioihin Yhdysvaltain presidenttiehdokkaista Trumpista ja Bidenistä. Samalla analysoin millaisia diskursseja nämä representaatiot heijastavat. Tässä luvussa käyn ensin läpi kriittisen diskurssianalyysin soveltamisperiaatteita ja siirryn sitten aineistoon.

4.1 Kriittinen diskurssianalyysi

Diskurssintutkimuksessa kieli nähdään sosiaalisena toimintana, ja tutkimuksen painopiste on se, miten ihmiset käyttävät kieltä eri konteksteissa ja millaisia merkityksiä asioille annetaan kielen avulla (Pietikäinen & Mäntynen, 2019). Kuten jo edellä mainittiin, taustalla on ajatus kielestä todellisuuden rakentajana sekä todellisuudesta kielenkäytön muokkaajana (mp.). Diskurssintutkimus on luonteeltaan tulkinnallista, eikä sen tarkoitus ole löytää teoriaa tai säännönmukaisuuksia, joita voisi sellaisenaan soveltaa kaikkeen.

Kriittisen diskurssianalyysistä tekee yhteiskunnallinen näkökulma diskursseihin. Pietikäisen (2000, s. 198) mukaan kriittinen diskurssianalyysi erottuu muista diskurssianalyysin keinoista siten, että kriittisessä diskurssianalyysissä diskurssien nähdään muovaavan osaltaan maailmaa, yhdessä muiden tekijöiden kanssa. Metodi pohjautuu ajatukseen siitä, että valtasuhteet ja yhteiskunnalliset rakenteet vaikuttavat siihen, mikä diskurssi saa yhteiskunnallisessa keskustelussa enemmän tilaa ja mikä vähemmän. Kriittisessä diskurssianalyysissä yhdistellään kielitieteellisen sekä yhteiskuntatieteellisen diskurssintutkimuksen piirteitä siten, että tarkastelunkohteena on kielenkäyttö ja sen vaikutus ympäröivään maailmaan. (Mts. 192–193.)

Kriittistä diskurssianalyysiä kehittäneen tutkijan Teun A. van Dijkin (1993, s. 252) näkemyksen mukaan kriittinen diskurssianalyysi keskittyy diskurssin rooliin sosiaalisen eriarvoisuuden tuottamisessa ja ylläpitämisessä. Metodin ajatuksena on tuoda esiin epäoikeudenmukaista valtaa legitimoivia ja ylläpitäviä diskursseja. Tuomalla niitä esiin yhteiskuntaa voidaan muuttaa parempaan suuntaan. Van Dijk puhuu sosiaalisesta vallasta, eli siitä, onko ihmisryhmillä yhtäläinen pääsy yhteiskunnan resursseihin. Kriittisen diskurssianalyysin ideana on tuoda esiin epätasapaino

sosiaalisessa vallassa eli se, miten toisilla ihmisryhmillä on enemmän valtaa kuin toisilla. (Mts. 254–255.)

Metodin toisena oppi-isänä pidetty Norman Fairclough (1997, s. 77) puhuu *diskurssijärjestyksestä*, yhteisöjen diskursiivisten käytäntöjen muodostamista verkostoista. Diskurssijärjestyksissä on havaittavissa valta-asetelmia, sillä toiset diskurssit ovat vahvempia toisten jäädessä taka-alalle. Sosiaaliset ja kulttuuriset muutokset ilmenevät usein diskurssijärjestysten sisäisten ja keskinäisten rajojen uudelleenmäärittelyllä. Nämä muutokset ovat monesti ensimmäisenä havaittavissa tiedotusvälineiden teksteissä. (Mts. 77–83.) Tutkielmani käsittelee yhtä suurta yhteiskunnallista muutosta. Yhdysvaltalaiset valitsivat itselleen uuden johtajan, jolla on laajasti vaikutusvaltaa myös oman maansa rajojen ulkopuolella. Koen, että Yhdysvaltain presidentinvaalien kaltaista tapahtumaa on syytä tutkia kriittisen diskurssianalyysin avulla. Fairclough'n (mts. 50) mukaan kriittisen diskurssianalyysin pääkohta tulisi olla mittavien yhteiskunnallisten muutosten näkyminen tiedotusvälineissä. Diskurssien avulla voidaan havainnoida sillä hetkellä yhteiskunnassa vallinneita asenteita ja ilmapiiriä.

Kriittiseen diskurssianalyysiin tavoitteisiin kuuluu valta-asetelmien tarkastelu diskurssien avulla sekä representaatioiden taustalla vaikuttavien ideologioiden tuominen esiin. Kun van Dijk (1993, s. 254) puhuu sosiaalisesta vallasta, Fairclough (1997, s. 75) keskittyy enemmän siihen, miten valtasuhteet muokkaavat eri ihmisryhmien kohtaamisia. Esimerkiksi toimittajan ja poliitikon kohdatessa tilanteeseen liittyy tiedostamattomia valta-asetelmia, jotka määräävät kahden toimijan rooliin tilanteessa. Toimittaja voi kyseenalaistaa poliitikon sanomisia, kun taas poliitikko voi kieltäytyä haastattelusta.

Ideologialla puolestaan on arkikielessä hieman negatiivinen kaiku, ja sillä viitataan usein voimakkaisiin yhtenäisiin näkemyksiin jostain asiasta. Kriittisessä diskurssianalyysissä käsite ei ole yhtä voimakas, vaan esimerkiksi Fairclough'n (mts. 25) mukaan ideologia viittaa taustalla vaikuttaviin, usein tiedostamattomiin, arvoihin ja näkemyksiin. Van Dijk (1993, s. 258) näkee ideologian ihmisryhmän arvoina ja näkemyksinä, järjestelmänä, joka ohjaa käytöstä. Ajatuksena on siis se, että esimerkiksi mediateksteissä taustalla vaikuttavat ennako-oletukset, arvot ja näkemykset. Taustalla vaikuttava ideologia on ikään kuin piilossa, eikä sitä tarkoituksellisesti tuoda esiin. Ymmärrän ideologiat laajemmin koko yhteiskunnassa vaikuttaviksi vallalla oleviksi näkemyksiksi ja ennako-oletuksiksi, joita kriittisen diskurssianalyysin avulla voidaan tuoda näkyviksi. Fairclough (1997, s. 66) korostaa, että representaatioiden taustalla on aina näkökulmia ja arvoja, ja väittely

absoluuttisesta totuudesta on kannattamatonta. Tässäkään tutkielmassa en aio esittää näkemyksiä siitä, mitkä havaituista diskursseista ovat totta ja mitkä eivät, vaan Faircloughia (mts. 67) mukailten pohdin representaatioiden todenmukaisuutta vertailemalla niitä keskenään.

4.2 Aineisto

Tutkimukseni aineisto koostuu Helsingin Sanomien uutisartikkeleista, jotka on julkaistu “Yhdysvaltain presidentinvaalit” -asiasanalla Ulkomaat-osastolla HS:n verkkosivuilla. Tutkin uutisia vaalipäivää edeltäviltä kahdelta viikolta, eli aikaväliltä 20.10.2020—2.11.2020. Tutkielmassani keskityn nimenomaan uutisten teksteihin, ja artikkeleissa esiintyvät kuvat ja videot jäävät tämän tutkielman aineiston ulkopuolelle. Aineisto koostuu 16:sta uutisartikkelista, ja olen nimennyt ne aikajärjestyksessä uusimmasta vanhimpaan HS1, HS2, HS3 jne. Artikkelien tarkemmat tiedot löytyvät tämän tutkielman liitteistä. Artikkelit ovat 11 eri toimittajan tekemiä. Lisäksi yhdelle artikkelille ei ole merkitty kirjoittajaa, vaan se on otettu uutistoimisto STT:ltä. Otin sen mukaan aineistoon, sillä portinvartija-teorian mukaisesti HS on päättänyt, että artikkelin sisältö on lukijalle relevantti.

Valitsin osastorajauksen siksi, että Ulkomaat-osasto on yksi Helsingin Sanomien uutisosastoista, ja nimensä mukaisesti sen tehtävä on seurata tapahtumia Suomen ulkopuolella. Valitsin uutiset siksi, että ne ovat perinteisesti tyyliltään asiapitoisia ja neutraaleja eikä niihin ole samalla tavalla hyväksyttävää sisällyttää kirjoittajan omia näkökulmia ja mielipiteitä kuin esimerkiksi kolumneihin. Myös pidemmät reportaasit koostuvat usein osaksi kirjoittajan omista havainnoista. Uutisia ei myöskään yleisesti ottaen laiteta maksumuurin taakse Helsingin Sanomien verkkosivuilla, ja siksi on syytä olettaa, että ne tavoittavat laajemman yleisön kuin taustoihin pureutuvat vain tilaajille tarkoitetut artikkelit.

Keräsin aineiston vaalipäivää edeltävästä päivästä taaksepäin hakemalla “Yhdysvaltain presidentinvaalit” HS arkistosta valitsemallani aikavälillä. Käytin hakusanasta muotoilua “Yhdysvaltain” “Yhdysvaltojen” sijaan, sillä HS:n asiasana presidentinvaaleille on taivutettu muotoon “Yhdysvaltain”.

Tavoitteenani on analysoida uutisia, joten jätin aineistosta pois kolumnit, uutisanalyysit, pidemmät reportaasit sekä maksumuurin taakse laitettut artikkelit. Pyrin keräämään aineistoon uutismaiseen

tyyliin kirjoitettuja artikkeleita, jotka keskittyvät vaaleihin. Jätin aineistosta pois muutamat artikkelit, joissa vaalit mainittiin vain ohimennen. Lisäksi aineistosta jäi pois yksi artikkeli, joka houkutteli lukijaa seuraamaan vaaliuutisointia HS Youtubesta. Rajanveto uutisten ja muiden juttutyyppeiden välillä oli monimutkaista, mutta edellä mainittuja kriteerejä noudattaen aineistoon päätyi lopulta 16 artikkelia. Ne käsittelevät vaalikampanjointia (5 kpl), vaalien seurauksia (1 kpl), ennakkokyselyjä (2 kpl), Trumpin presidenttiyttä (2 kpl), toista vaaliväittelyä (5 kpl) sekä Bidenin perhettä (1 kpl). On mahdollista, että toinen tutkija olisi voinut päätyä valitsemaan aineistoon osittain eri artikkeleita. En kuitenkaan usko tämän vaikuttavan lopputulokseen suuresti, sillä aineiston ulkopuolelle jääneet artikkelit tuskin heijastelevat radikaalisti erilaisia diskursseja kuin aineistoon päätyneet.

5. Analyysi

Seuraavaksi käyn läpi aineistoissa havaitsemiani representointeja ja niistä muodostuneita diskursseja. Trumpin representaatiot rakensivat pääasiassa kahta diskurssia, jotka olen nimennyt piittaamattomuus- ja taitamattomuusdiskursseiksi. *Piittaamaton Trump* on ennakoimaton ja epäkorrekti. Hän käyttäytyy usein sopimattomasti ja turvautuu valheisiin saadakseen asiat näyttämään itsensä kannalta hyvältä. *Taitamaton Trump* on hyvin lähellä piittaamatonta. Molemmista diskursseista Trump kuvataan bisnesmiehenä, joka ei välitä politiikan pelisäännöistä tai presidenttiin kohdistuvista odotuksista. Taitamaton Trump on kykenemätön hoitamaan presidentillisiä tehtäviään, kuten pysäyttämään koronaviruksen leviämisen Yhdysvalloissa.

Bidenin representaatioiden rakentamat diskurssit nimesin tavanomaisuus- sekä ennakkosuosikki-diskursseiksi. *Tavanomainen Biden* representoidaan “normaalina” presidenttivaihtoehtona. Biden ei ole täydellinen, mutta hänen valintansa olisi paluu tuttuun ja turvalliseen. Biden kuvataan riskittömänä ja varmana vaihtoehtona. Tavanomainen Biden -diskurssi tukee *ennakkosuosikki Biden* -diskurssia, jossa Biden representoidaan vaalien ennakkosuosikkina. Bidenin voittoa pidetään lähes varmana, eikä Trumpin mahdollisuuksia kiriä pidetä kovin suurena mahdollisuutena.

Havaitsemiani representaatiot ja niistä muodostuvat diskurssit eivät ole toisistaan irrallisia, vaan kietoutuvat aineistossa usein yhteen ja peilautuvat toisistaan. Käyn ensin läpi Trumpiin ja sen jälkeen Bideniin liitetyt diskurssit. Lopuksi käyn vielä läpi diskurssien esiintymistä rinnakkain havainnollistaakseni representaatioiden ja niistä muodostuneiden diskurssien vastakkainasettelua. Samalla pyrin vertailemaan kahden presidenttiehdokkaan representaatioita ja diskursseja. Analyysini tueksi olen nostanut suoria lainauksia uutisartikkeleista. Olen lihavoanut lainauksista kohdat, joissa diskurssi mielestäni ilmenee.

5.1 Piittaamaton Trump

Kielitoimiston sanakirja määrittelee piittaamattoman tarkoittavan välinpitämätöntä, penseää sekä häikäilemätöntä (KS s.v. piittaamaton). Aineistossa Trump representoidaan presidenttinä, joka ei sovi perinteisen poliitikon muottiin, ja joka ei piittaa häneen kohdistuvista sosiaalisista odotuksista tai säännöistä. Hän on aggressiivinen, epäkorrekti ja turvautuu valheisiin saadakseen itsensä näyttämään

paremmalta. Piittaamattomuudella viitataan siihen, ettei Trump välitä politiikan pelisäännöistä, vaan käyttäytyy epätavallisella, usein sopimattomalla tavalla. Representaatioista muodostunut piittaamaton Trump -diskurssi ilmeni aineistossa kahdella eri tavalla: Trumpin käytös kuvattiin usein aggressiivisena sekä hänen valheellisia lausuntojaan nostettiin tasaisesti esiin artikkelin kirjoittajan korjatessa niitä.

Aggressiivinen käytös ilmenee erityisesti siitä, miten Trumpin toimintaa kuvataan. Esimerkiksi toisen vaaliväittelyn pääpiirteet kokoava uutinen HS9 kuvailee Trumpin käyttäytymistä muun muassa seuraavasti:

1. *“Asiakysymysten lisäksi huomio kiinnittyi presidenttiehdokkaiden käytökseen, sillä edellistä väittelyä värjättivät molemminpuolinen nimittely ja varsinkin Trumpin jatkuva päällepuhuminen.”* (HS9)
2. *“Trump oli hyökännyt etukäteen useaan otteeseen väittelyn moderaattoria, NBC-kanavan toimittajaa Kristen Welkeriä vastaan väittäen häntä puolueelliseksi. Se ei ennakoanut hyvää väittelyn sävyille.”* (HS9)
3. *“Trump kävi jälleen Bidenin kimppuun sanomalla, että hän on halunnut eroon vesisäröystekniikasta fossiilisten polttoaineiden tuotannossa.”* (HS9)

Piittaamattomuusdiskurssissa Trumpin kuvataan etenkin olleen syyllinen edellisen väittelyn riitelyyn, johon molemmat ehdokkaat kuitenkin syyllistyivät (esimerkki 1). Bidenin sopimatonta käytöstä ei erikseen nosteta esiin. Diskurssi luo kuvan Trumpista riitapukarina, jonka käytös on arvaamatonta (esimerkit 2 ja 3).

Myös toisessa toista vaaliväittelyä käsittelevässä uutisessa Trumpin huono käytös nostettiin esiin. Uutistoimisto STT:ltä nostettu uutinen kertoo, miten toisessa vaaliväittelyssä ehdokkaiden välistä riitelyä pyritään estämään mikrofonit sulkemalla. Myös tässä uutisessa korostetaan etenkin Trumpin aggressiivista käytöstä (esimerkki 5) sekä toistetaan Trumpin syyllistyneen Bidenia enemmän päällepuhumiseen (esimerkki 4).

4. *“Bidenin ja Trumpin ensimmäistä vaaliväittelyä leimasi jatkuva päällepuhuminen, johon etenkin Trumpin katsottiin syyllistyneen.”* (HS16)
5. *“Trump haukkui Welkerin jo maanantaisessa vaalitulaisuudessaan”* (HS16)

Diskurssissa Trumpilta odotetaan huonoa käytöstä, sillä Trump ei piittaa käytösnormeista poliittisissa tilanteissa. Huonon käytöksen oletuksesta kertovat muun muassa esimerkissä 2 käytetty “oli hyökännyt etukäteen”, kolmannessa esimerkissä käytetty “jälleen” sekä viidennessä esimerkissä “haukkui ... jo”. Trump on siis jo aiemmin käyttäytynyt huonosti, ja sitä häneltä on syytä odottaa jatkossakin. Normien mukainen käytös Trumpilta on poikkeavaa. Tämä käy ilmi seuraavasta esimerkistä:

6. *“Trump jopa kehui yhdessä vaiheessa Welkeriä siitä, miten hyvin hän johtaa väittelyä. ”Hän käyttäytyi kuin normaali ihminen”, CNN- uutiskanavan toimittaja Jake Tapper kommentoi Trumpin esiintymistä heti väittelyn jälkeen.”* (HS9)

Piittaamattomuusdiskurssi heijastuu myös vaalien vaikutusta Suomeen käsittelevässä artikkelissa HS2. Siinä Trumpin käytöstä luonnehditaan väliotsikossa “räyhäkulttuuriksi”. Samassa artikkelissa kerrotaan, *“että ”Trump 2.0” voi ennakoimattomuudessaan yllättää myös positiivisesti”* (HS2). Tähän lausahdukseen liittyy oletus ennakoimattomuudesta negatiivisena asiana sekä odotus siitä, että Trump käyttäytyy huonosti eikä siitä lähtökohtaisesti seuraa mitään hyvää. Kun Trump ei itse käyttäydy sopimattomasti, hän antaa tukensa tällaiselle käytökselle. Trump esimerkiksi antoi tukensa kannattajilleen, jotka piirittivät Bidenin kampanjabussin moottoritiellä (HS1). Vaaliväittelyuutisessa HS10 taas nostettiin esiin, että Trump on kutsunut poliisiväkivaltaa vastustavaa Black Lives Matter -liikettä vihan symboliksi sekä jakanut valkoisten ääriliikkeiden videoita.

Huonon käytöksen lisäksi piittaamaton Trump turvautuu valheisiin ajaakseen omia motiivejaan. Valheet korostuvat teksteissä, sillä kirjoittaja on korjannut virheelliset väittämät heti niiden perään. Esimerkiksi vaalien ennakkokyselyjä läpikäyvässä artikkelissa todetaan seuraavaa:

7. *“Presidentti Trump itse kutsuu kyselyjä sepitteiksi ja hän on toistellut kampanjansa mittaam, että hän voi hävitä vain, jos demokraatit ryöväävät vaalit. Yhdysvalloissa vaalivilppi on kuitenkin hyvin harvinaista, eikä Trump ole esittänyt todisteita väitteidensä tueksi.”* (HS3)

Diskurssissa Trump kuvataan häikäilemättömänä valehtelijana, joka muuntelee totuutta ajaakseen omaa etuaan. Tämä käy ilmi myös koronaviruspandemian hoitamista käsittelevästä uutisesta HS6, jossa todetaan Trumpin väittävän kasvavista tartuntaluvuista huolimatta, että pandemia häviää. Trump turvautuu myös valheisiin saadakseen vastaehdokkaansa Bidenin näyttämään huonolta.

Toisen vaaliväittelyn kohokohtia kertaavassa uutisessa HS11 Trumpin valehtelu nostetaan esiin seuraavasti:

8. *“Trump pyrki luomaan Bidenista kuvaa korruptoituneena poliitikkona. Bidenin toimia on tutkittu moneen kertaan, eikä tähän mennessä niistä ole löytynyt mitään väärää.”* (HS11)

5.2 Taitamaton Trump

Toisen Trumpiin liitetyn diskurssin olen nimennyt taitamattomuusdiskurssiksi. Sen lisäksi, että Trump käyttäytyy sopimattomasti, hänet representoidaan myös taitamattomana hoitamaan presidentillisiä tehtäviään Yhdysvaltojen johdossa. Taitamattomuudesta parhaimpana esimerkkinä käy Trumpin toimet Yhdysvaltojen koronavirusepidemian suhteen. Taitamaton Trump on suhtautunut satojen tuhansien yhdysvaltalaisten hengen vaatimaan koronavirusepidemiaan välinpitämättömästi, eikä ole ymmärtänyt siihen liittyvien varotoimien tarpeellisuutta. Diskurssi korostaa, ettei hän ole taustaltaan poliitikko, vaan näkee asiat bisnesmiehen näkökulmasta. Siihen näkökulmaan ei kuulu ihmishenkien pelastaminen, vaan talouden pitäminen käynnissä.

Diskurssi ilmenee esimerkiksi vaaliväittelyn pääkohtia kertaavassa uutisessa, jossa nostetaan esiin se, miten Trumpia on kritisoitu koronavirustaudin leviämisestä Valkoisessa talossa (HS9). Samassa uutisessa hänen suhtautumistaan koronavarotoimiin kuvataan “leväperäiseksi”. Trumpin vastaehdokas Biden on ottanut Trumpin koronavirustoimet lyömäaseekseen, ja omalta osaltaan luo kuvaa niiden epäonnistumisesta. Epäonnistumisen poikkeuksellisuutta kuvaa se, että myös entinen presidentti Barack Obama kritisoi Trumpia epidemian huonosta hoidosta. Vaalien aikaan Obama kampanjoi entisen varapresidenttinsä Bidenin puolesta. Uutisen HS4 aihe on Obaman moitteet Trumpia kohtaan:

9. *”Jos hän olisi keskittynyt koronavirukseen alusta alkaen, tapauksissa ei saavutettaisi tällä viikolla uusia ennätyksiä ympäri maata”, entinen presidentti jatkoi.* (HS4)
10. *“Entiset presidentit ovat yleensä vältäneet käymästä seuraajansa kimppuun, mutta Obama on kritisoinut voimakkaasti Trumpia ja kampanjoinut Bidenin puolesta.”* (HS4)

Moitteiden poikkeuksellisuutta ja merkityksellisyyttä kuvaa se, että aiheesta on tehty oma uutisensa. Lisäksi poikkeuksellisuutta korostaa se, että lukijalle kerrotaan, etteivät entiset presidentit yleensä kritisoisi seuraajansa kovin sanoin (esimerkki 10).

Uutinen HS6 käsittelee Valkoisen talon lausuntoa lokakuun lopulta, jonka mukaan koronavirusepidemiaa ei enää yritetä hillitä Yhdysvalloissa. Uutisessa lausunnon kuvaillaan “hätkähdyttäneen” ja Valkoisen talon kuvaillaan “myöntäneen” epidemian hillitsemisen lopettaminen. Samalla nostetaan esiin Trumpin koronavirusepidemian vähättely sekä presidentin virheelliset väittämät siitä. Myös Bidenin kerrotaan syyttäneen Trumpia “luovuttamisesta” epidemian suhteen. Trumpin taitamattomuutta vahvistaa artikkeliin nostettu Bidenin varapresidenttiehdokas Kamala Harrisin kommentti, jossa tämä kutsuu Trumpin koronatoimien puutetta “suurimmaksi presidenttihakemokaksi koko Yhdysvaltain historiassa” (HS6).

Taitamaton Trump näkee asiat bisnesmiehen näkökulmasta. Hänelle prioriteetti on talouden pitäminen käynnissä. Esimerkiksi uutisessa HS12, jossa kerrotaan ehdokkaiden suhtautumisesta epidemiaan toisessa vaaliväittelyssä, Trump turvautuu jälleen virheellisiin väitteisiin saadakseen omat toimensa näyttämään paremmalta.

11. *“Trumpin mukaan viruksen vuoksi toteutetut sulkutoimet ”tappavat” eri puolilla maata. ”Hoito ei saa olla pahempi kuin sairaus”, hän sanoi.”* (HS12)
12. *“Trump puisteli päätään ja muistutti demokraattijohtoisen New Yorkin osavaltion keväisestä koronakriisistä – hän tosin liioitteli osavaltion kuolinlukuja.”* (HS12)

Taitamaton Trump on nimenomaan taitamaton presidentti. Sanomisillaan hän ei vaikuta ottavan koronavirusta vakavasti. Hänen lausuntonsa voi helposti tulkita niin, että talous on tärkeämpi kuin ihmishenkien säästäminen (esimerkki 11). Hän pyrkii valheilla kiinnittämään huomion vastustajan epäonnistumisiin (esimerkki 12).

5.3 Tavanomainen Biden

Ensimmäisen Joe Bideniin liitetyn diskurssin olen nimennyt tavanomaisuusdiskurssiksi. Kun Trumpilta odotetaan poikkeuksellista käytöstä, Biden representoidaan riskittömänä ja tavallisena. Biden ei yllätä, vaan hän odotetaan käyttäytyvän kuin korkean tason poliitikon yleensä. Hän ei ehkä ole täydellinen, mutta hänen valintansa olisi ainakin paluu normaaliin, tuttuun ja turvalliseen. Kuten

vaalien vaikutuksia Suomeen käsittelevässä artikkelissa haastateltu Palkansaajien tutkimuslaitoksen tutkija osuvasti toteaa:

13. ”Tämän vuoksi **tavanomaisempi presidentti, kuten Biden, olisi varmempi valinta.**” (HS2)

Diskurssissa Biden on siis nimenomaan tavallinen verrattuna Trumpiin. Vaalien vaikutusta Suomeen käsittelevässä artikkelissa asiantuntijat luovat kuvan tasaisesta ja riskittömästä Bidenistä, joka olisi Suomellekin parempi valinta kuin arvaamaton Trump (esimerkki 13). Vaikka artikkelin Biden-representaatio välittyi asiantuntijoiden kommentteista, on syytä huomata, että medialla on valta päättää, ketkä pääsevät ääneen. Artikkelissa viiden haastatellun asiantuntijan kommentit tiivistetään seuraavasti:

14. ”Lähes kaikissa osa-alueissa Bidenia pidettiin **vakaampana ja turvallisempaan vaihtoehtona Suomelle kuin Trumpia, jonka ennakoimattomuutta asiantuntijat vieroksuvat.**” (HS2)

Tavanomainen Biden osallistuu kinasteluun Trumpin kanssa, mutta hän on usein järkevä, rauhallinen ja pystyy myöntämään virheensä. Uutisessa HS10, joka kertoo toisen vaaliväittelyn keskustelusta rasismi-teeman ympärillä, Bidenin toimintaa kuvataan muun muassa seuraavasti:

15. ”Keskustelun moderaattori Kristen Welker kysyi molemmilta ehdokkailta, ymmärtävätkö he, että musta väestö joutuu pelkäämään valtaväestöä enemmän. **Joe Biden sanoi ymmärtävänsä ja nosti esille sosiaalityöntekijänä työskentelevän tyttärensä, joka on perehtynyt rasismin aiheuttamiin ongelmiin.**” (HS10)
16. ”**Biden myönsi, että aikaisempina vuosikymmeninä on tehty virheitä huumeiden vastaisessa kamppailussa.**” (HS10)

Biden on ymmärtäväinen, ja vaikka hän ei ole aina toiminut moitteettomasti, hän pyrkii parempaan (esimerkit 15 ja 16). Vaaliväittelyssä hän toimii odotusten mukaisesti, eikä ole arvaamaton kuten Trump. Retorisesti Biden luo kommentteissaan kuvaa itsestään kansan puolella olevana ehdokkaana, joka miltei puolustaa kansalaisia Trumpin toiselta kaudelta. Hän puhuttelee kansalaisia sinä-muodossa (esimerkki 18), käyttää kameraan katsomista tehokeinona (esimerkki 17) ja luo mielikuvaa koronaviruksen kurittamasta kansakunnasta (esimerkki 19).

17. ”Biden sanoi ja puhui suoraan kameralle **kuin olisi puhunut kansalaisille.**” (HS11)

18. ”Kyse ei ole hänen perheestään eikä minun perheestäni. Kyse on **sinun** perheestäsi, ja **sinun perheeseesi** sattuu ja pahasti”, hän [Biden] jatkoi. (HS11)
19. ”Bidenin joukkojen lehdistösihteeri TJ Tucklo puolestaan kommentoi BBC:n mukaan, että Trump itse yrittää vältellä hankalaa keskustelunaihetta eli koronavirustoimia: ”Kuten tavallista, presidentti on enemmän huolissaan keskustelun säännöistä kuin siitä, että **kansakunta saa kriisissä tarvitsemansa avun.**” (HS16)

Tavanomainen Biden on tavallinen poliitikko, joka haluaa olla kansan puolella. Hän käyttäytyy kuten presidenttiehdokkaan odotetaankin käyttäytyvän ja on Trumpin rinnalla tavallinen ehdokas, sellainen, joita vaaleissa on nähty läpi historian.

5.4 Ennakkosuosikki Biden

Toisen Bideniin liitetyn diskurssin nimesin ennakkosuosikkidiskurssiksi. Ennakkosuosikki Biden leimataan ennakkosuosikiksi kyselyjen perusteella, ja hänen voittoaan pidetään todennäköisempänä kuin Trumpin. Esimerkiksi ennakkokyselyjä läpikäyvässä uutisessa HS3 Bidenin etumatkaa Trumpiin kutsutaan ”roimaksi”, ja otsikossa julistetaan Trumpin mahdollista murskatappiota. Kyselyjen perusteella Biden nostetaan voittajasuosikiksi, vaikka samaan aikaan muistutetaan, etteivät kyselyt onnistuneet ennustamaan lopputulosta vuoden 2016 vaaleissakaan (esimerkki 20).

20. ”Vuoden 2016 vaaleissa *Fivethirtyeight* arvioi vaalipäivänä, että Trumpilla olisi 29 prosentin mahdollisuus voittaa vaalit. [...] **Clinton johdi vaalien alla tehdyissä valtakunnallisissa kyselyissä Trumpia 3,2 prosenttiyksiköllä.**” (HS3)

Ennakkosuosikki Bidenillä on selvä etulyöntiasema vaaleissa. Tämän häviötä ei kuitenkaan täysin suljeta pois. Uutisessa HS7, joka kertoo Bidenin haastattelusta CBS:n 60 minutes -ohjelmassa, Biden toteaa, että Trumpilla on ”vielä” mahdollisuus voittoon. Diskurssissa Trump voi voittaa vippaskonstein, yrittämällä saada vaalituloksen kuulostamaan epäluotettavalta vetoamalla vilpillisyyteen.

Ennakkosuosikin asemaa vahvistetaan korostamalla representaatiota siitä, miten paljon Trumpilla on kirimistä Bideniin. Vaaliväittelyn pääkohtia kertaava uutinen HS9 kuvailee Bidenin johtoasemaa seuraavasti:

21. *“Väittelyä pidettiin tärkeänä näyttöpaikkana varsinkin Trumpille, joka on ollut Bidenin jäljessä useimmissa mielipidekyselyissä.”* (HS9)

Representaatio luo mielikuvan Bidenistä kilpailun johdossa. Bidenin pojan Hunter Bidenin väitetysti vuotaneesta kovalevystä kertovassa uutisessa HS15 todetaan, että vaikka kovalevyn sisältö osoittautuisi aidoksi, Bidenin “kasvaneen kannatuksen” laskeminen ei vaikuta todennäköiseltä. Trumpin on siis syytä tehdä töitä äänien eteen (esimerkki 21). Bidenilta taas vaadittaisiin merkittävä epäonnistuminen muuttamaan tämän asemaa ennakkosuosikkina. Bidenin johto kyselyissä mainittiin kuudessa artikkelissa 16:sta.

5.5 Diskurssit rinnakkain

Presidentinvaaleissa kaksi ehdokasta olivat jatkuvan vertailun kohteena. Aineistoa analysoidessani huomasin, että diskurssit esiintyvät usein rinnakkain. Koen tarpeelliseksi käydä diskurssien esiintymistä rinnakkain vielä läpi, sillä havaitsemani representaatiot ja niiden muodostavat diskurssit eivät ole toisistaan erillisiä, vaan kietoutuvat toisiinsa. Koen, että esiintyessään rinnakkain diskurssit korostavat toisiaan ja niiden erot hahmottuvat selkeämmin.

Havaitsin, että Bideniin liitetyt diskurssit ovat enemmän sidonnaisia Trumpiin. Biden representoidaan tavallisena, turvallisena ja riskittömänä nimenomaan arvaamattomaan Trumpiin verrattuna. Jos Bidenin haastajana olisi ollut muu kuin Trump, en usko, että Bideniin olisi liitetty niin vahvasti tavallisuuden diskurssia. Trumpin jatkokausi kuvataan demokratialle haitallisena, jopa pelottavana, kun taas Bidenin presidenttiyteen liitetään normaalius, tuttu ja turvallinen (esimerkki 22). Trumpiin liitetyt piittaamattomuus- ja taitamattomuusdiskurssit toimivat Bideniin liitettyjä diskursseja paremmin itsenäisesti, ja uskon, että ne olisi todennäköisemmin liitetty Trumpiin, vaikka vastassa olisi ollut toinen ehdokas. Bidenin lausunnot kuitenkin rakentavat ja ylläpitävät osaltaan Trumpiin liitettyjä diskursseja (esimerkit 23 ja 24).

22. *“Jos Trump voittaa, se vahvistanee tutkijan mukaan myös Suomessa autoritäärisen ja vastakkainasetteluille perustuvan politiikan lumoa. Entä jos Biden voittaa? ”Se tarkoittaa paluuta normaaliin, mutta on hyvä muistaa, että tämä ’normaali’ on ollut syvästi ongelmallinen tila.”* (HS2)
23. *“Bidenin mukaan lausunto osoittaa vain vähän verhotusti, että Trumpin strategia on ollut alusta alkaen ”heiluttaa valkoista lippua” ja toivoa, että virus katoaisi, kun sen vain jättää huomiotta.”* (HS6)

24. *“Bidenin mukaan Trumpin peli perustuu siihen, että hän yrittää saada vaalit kuulostamaan vilpillisiltä ja tuloksen siten epäluotettavalta.”* (HS7)

Presidenttiehdokkaiden erot näkyvät myös siinä, miten heidän käyttäytymistään kuvataan. Tavallisen Bidenin kuvataan noudattavan häneen kohdistuvia odotuksia, kun taas piittaamaton Trump ei välitä odotuksista (esimerkki 25). Bidenin sanomiset luovat osaltaan taitamaton Trump -diskurssia samalla kun Trumpin käytös luo piittaamattomuusdiskurssia (esimerkki 26).

25. *“Joe Biden astui lavalle yllään kasvomaski, Donald Trump ilman maskia.”* (HS12)
26. *“Biden on jatkanut Trumpin koronatoimien parjaamista, kun taas Trump on järjestänyt kampanjatilaisuuksia, joissa maskeja ei vaadita enää edes hänen takanaan tv-kuvissa näkyviltä kannattajilta.”* (HS3)

Biden representoidaan ennakkosuosikkina Trumpiin verrattuna. Kiinnostavaa on, etten kuitenkaan havainnut Trumpista muodostuvan vahvaa häviäjä-diskurssia. Bidenin ennakkosuosikkiasemaa vahvistetaan viittaamalla kyselyihin ja vertaamalla Bidenin kannatusta Trumpiin (esimerkki 27). Ennakkosuosikki Bidenin voittoa pidetään todennäköisempänä kuin Trumpin, ja Biden joutuukin itse muistuttamaan, että kilpailu on vielä kesken ja Trumpilla on yhtäläinen mahdollisuus voittoon (esimerkki 28).

27. *“Sunnuntaina kyselyt näyttivät, että Bidenilla on suurella varmuudella plakkarissaan 258 valitsijamiestä, kun Trumpilla varmaksi katsottavia valitsijamiehiä on koossa 121.”* (HS3)
28. *“CBS-kanavalla Biden kuitenkin korosti, että kisa on kesken, ja republikaaniehdokas, istuva presidentti Donald Trump voi yhä voittaa vaalit.”* (HS7)

6. Johtopäätökset

Kriittisen diskurssianalyysin avulla sain selville, miten Yhdysvaltain presidentinvaalien ehdokkaita kuvattiin Helsingin Sanomien uutisissa vaalien alla. Analyysissä havaitsin representaatioiden muodostavan ja ylläpitävän neljää vahvaa diskurssia, kahta kumpaakin presidenttiehdokasta kohden. Nämä olivat piittaamattomuus- ja taitamattomuusdiskurssi Donald Trumpia kuvatessa sekä tavanomaisuus- ja ennakkosuosikkidiskurssi Joe Bideniä kuvatessa. Havaitsin myös, että kahteen ehdokkaaseen liitetyt diskurssit kulkevat aineistossa rinnakkain. Bideniin liitetyt diskurssit näyttivät olevan enemmän verrannaisia Trumpiin, kun puolestaan Trumpiin liitetyt diskurssit eivät olleet samalla tavalla riippuvaisia hänen vastaehdokkaastaan. Tässä luvussa käyn ensin tuloksia tarkemmin läpi arvioiden niitä aikaisempaa tutkimusta vasten. Lopuksi pohdin, mitä tulokset kertovat median tavasta kirjoittaa presidenttiehdokkaista.

Tutkimuskysymykseni olivat seuraavat:

- 1) *Millä tavoin Trump ja Biden representoidaan HS:n uutisissa?*
- 2) *Minkälaisia diskursseja representaatioiden kautta on havaittavissa?*

Trumpin representaatio on arvaamaton, aggressiivinen ja valehtelee saadakseen asiat näyttämään hyvältä omalta kannaltaan. Aineistossa artikkelin kirjoittajat olivat usein korjanneet Trumpin paikkansapitämättömiä lausuntoja, mikä korosti niiden virheellisyyttä. Trumpin representaatiot rakensivat kahta diskurssia, taitamatonta ja piittaamatonta Trumpia. Piittaamaton Trump on vahvin aineistosta noussut diskurssi, sitä muodostettiin lähes kaikissa 16:ssa artikkelissa kahta lukuunottamatta. Piittaamaton Trump käyttäytyy sopimattomasti sekä arvaamattomasti, ja sellaista käytöstä häneltä myös odotetaan. Taitamaton Trump ei osaa hoitaa presidentillisiä tehtäviään ja on ennen kaikkea bisnesmies. Diskurssia korostaa erittäin huono koronavirustilanne Yhdysvalloissa, jonka katsotaan heikentyneen Trumpin välinpitämättömyyden vuoksi.

Tutkielmassani Trumpista muodostunut kuva on hyvin samankaltainen kuin aikaisemmissa tutkimuksissa on havaittu. Esimerkiksi Stranius (2018) kuvailee pro gradu -tutkielmassaan, miten Trumpista piirtyi vuoden 2016 vaalipäivän jälkeen suomalaisessa mediassa kuva epäluotettavana ja arvaamattomana hahmona, joka nousi presidentiksi lähinnä vastustajan virhearvion vuoksi.

Straniuksen tulokset ovat pitkälti linjassa havaitsemieni piittaamaton ja taitamaton Trump-diskurssien kanssa, joissa Trump niin ikään kuvataan epäluotettavana ja erityisesti arvaamattomana.

Vuonna 2016 yhdysvaltalaismediassa molemmista ehdokkaista, Trumpista ja Hillary Clintonista, uutisoitiin pääasiassa negatiivissävytteisesti (Faris ym., 2017). Havaintojeni perusteella näyttää siltä, että Trumpista uutisoitiin pääosin negatiivissävytteisten diskurssien kautta kahtena viikkona ennen vaaleja 2020. Havaitsemani Biden-diskurssit olivat neutraalimpeja. Tähän voi vaikuttaa esimerkiksi se, että vuonna 2020 Trump oli istuva presidentti, toisin kuin 2016, jolloin kumpikaan ehdokas ei ollut vallassa. Cohenin (2008) mukaan uutiset yhdysvaltalaispresidenteistä ovat muuttuneet kriittisimmiksi median ja uutissyklin muutoksen myötä ainakin amerikkalaismediassa. Lisäksi vuonna 2016 Trumpin kampanjointityylin havaittiin olevan negatiivisempi kuin Clintonin (esim. Savoy, 2017; Liu & Lei, 2018).

Piittaamattomalta Trumpilta odotetaan huonoa käytöstä, ja “normaali”, poliitikoilta yleensä odotettu käytös on häneltä poikkeavaa. Tämä on linjassa aiemman tutkimuksen kanssa. Vorbergin ja Zeitlerin (2019) mukaan vuonna 2016 aiemmin tosi-tv-tähtenä tunnettuun Trumpiin yleisö ei näyttänyt kohdistavan samanlaisia moraalisia odotuksia kuin korkean tason poliitikkoihin yleensä. Kun sähköpostiskandaalin uskotaan koituneen vuonna 2016 Clintonin kohtaloksi, Trump lähinnä hyötyi silloin omien skandaaliensa tuottamasta mediahuomiosta (Vorberg & Zeitler, 2019). Tämä on mielenkiintoista, sillä Herkmanin (2011) mukaan persoonan luotettavuudesta on tullut yhä tärkeämpi kriteeri politiikassa viime vuosikymmeninä. Mielikuva luotettavuudesta menee usein jopa puoluepoliittisten ja ideologisten näkökulmien ohi (mp.). Tosin Trump kääntää monesti negatiivisen mediahuomion populismille tyypillisellä tavalla eliitin sabotointiyritykseksi (esim. Lampinen, 2020, s. 99–100).

Aineistosta noussut Bidenin representaatio on tavanomainen, tuttu ja riskitön. Representaatiot muodostivat kaksi diskurssia, tavallisen ja ennakkosuosikki Bidenin. Mielenkiintoista on, että havaitsin aineistossa samankaltaisen kuvion kuin Craig (2015), joka on tutkinut amerikkalaisen CBS-kanavan iltauutisia vuosilta 1968–2012. Tuona aikana CBS:n tv-uutisissa on yleistynyt käytäntö, jossa presidenttiehdokkaista muodostetaan kyselyjen avulla kuva häviäjistä ja suosikeista, joista uutisoidaan mielikuvan mukaan negatiivisesti tai positiivisesti (mp.). Samalla tavalla havaitsin Bideniin liitettävän ennakkosuosikki-diskurssin. Craigin (2015) tutkimuksesta poiketen en kuitenkaan havainnut vahvaa häviäjä-diskurssia. Bideniä kuvattaessa asema kyselyjen suosikkina oli hallitseva, kun taas Trumpista puhuttaessa häneen ei vahvasti liitetty representaatiota kyselyissä

jäljessä olevana ehdokkaana. Mahdollista häviäjä-diskurssia heikensi se, että aineistossa mainittiin kyselyjen yhteydessä usein vuoden 2016 vaalit, ja se, ettei Trumpin pitänyt kyselyjen mukaan voittaa silloinkaan. Onkin kiinnostavaa pohtia, olisiko Trumpin voitto tullut jälleen yllätyksenä, jos hän olisi saanut jatkokauden vuoden 2020 vaaleissa.

Bideniin liitetyt diskurssit rakentuvat pääasiassa tekstien sanavalinnoissa ja haastateltavien sanomisissa. Trumpiin liitetyt diskurssit rakentuvat näiden lisäksi osaksi Bidenin sanomisten kautta. Kuten jo edellä mainitsin, Bideniin liitetyt diskurssit olivat myönteisempiä kuin Trumpiin liitetyt. Median uutisoinnin puolueellisuudesta onkin havaittu merkkejä aikaisemmassa tutkimuksessa (esim. Mellanen, 2012, s. 123). On kuitenkin tärkeä tiedostaa, ettei uutisointi voi koskaan olla täysin objektiivista, sillä taustalla vaikuttavat aina toimittajan omat arvot ja näkemykset. Seppänen ja Väliverronen (2012, s. 119) toteavatkin, että objektiivisuudella viitataan usein puolueettomuuteen, eli siihen, että media pyrkii päästämään mahdollisimman monet äänet esiin, sekä esimerkiksi uutisten ja kolumnien erottelemiseen toisistaan. Myös kriittisen diskurssianalyysin ajatuksiin kuuluu, että kielen taustalla vaikuttavat ideologiat, ja tutkimusmetodin yhtenä tavoitteena on tuoda näitä ideologioita näkyviksi. Fairclough (1997, s. 66) toteaaakin, että väittely absoluuttisesta totuudesta on kannattamatonta.

Portinvartija-teorian (White, 1950) mukaisesti aineiston uutiset ovat median valikoimia ja toimittajilla on valta päättää, kuka jutuissa pääsee ääneen. Median valinnoilla on myös valtaa vaikuttaa yleisön mielipiteisiin (McCombs & Shaw, 1972). En kuitenkaan vielä tämän tutkimuksen pohjalta tekisi päätelmiä HS:n vaaliuutisoinnin puolueellisuudesta. On kiinnostavaa pohtia, missä määrin suomalainen media voi vaikuttaa yhdysvaltalaisen poliitikoiden uutisoinnin sävyyn. Herkman (2011, s. 22–24) toteaa, että harva kansalainen on itse tekemisissä poliitikkojen kanssa, vaan informaatio heistä saadaan pääasiassa median kautta. Voidaan kysyä, onko suomalaismedia samassa asemassa ulkomaalaisten poliitikkojen kanssa. Palaan tähän ajatukseen vielä jatkotutkimusaiheen muodossa seuraavassa luvussa. Lisäksi on kiinnostavaa miettiä, välittääkö media vain kuvan itsestään riippumattomasta todellisuudesta. Antaako Trump yksinkertaisesti itsestään negatiivisemmän kuvan kuin Biden? Esimerkiksi vuoden 2016 vaaleissa Trumpin retorinen tyyli näytti olevan sisällöltään negatiivispainotteista (esim. Savoy, 2017; Liu & Lei, 2018).

7. Lopuksi

Tutkimuksessa selvitin Yhdysvaltain vuoden 2020 presidentinvaalien ehdokkaiden representaatioita ja niistä muodostuvia diskursseja Helsingin Sanomien uutisoinnissa. Tutkin uutisartikkeleja kahden viikon ajanjaksolta ennen vaalipäivää. Halusin tutkia uutisia siksi, että niiden oletetaan usein olevan neutraalin asiapitoisia verrattuna esimerkiksi reportaaseihin, jotka koostuvat usein osaksi toimittajan omista havainnoista. Tutkimusmetodinä käytin kriittistä diskurssianalyysiä, jossa kieli nähdään suhteessa yhteiskunnallisiin valtarakenteisiin. Poliitiikka, demokraattiset prosessit ja presidentinvaalit ovat yhteiskunnan ytimessä, joten siksi päädyin valitsemaan kriittisen diskurssianalyysin metodikseni.

Tutkimukseni on luonteeltaan laadullinen, eli tavoitteenani oli pystyä ymmärtämään ja kuvaamaan ilmiön laatua. Koen, että 16 uutisartikkelia käsittävä aineistoni oli riittävän laaja kandidaatintutkielmaan. Aineiston analyysin perusteella havaitsin neljä vahvaa diskurssia, kaksi kumpaakin ehdokasta kohden. Huomasin myös diskurssien korostuvan eri tavalla rinnakkain, Trumpin diskurssien ollessa itsenäisempiä ja Bidenin diskurssien vertautuvan enemmän Trumpiin. Diskurssien nimet muuttuivat tutkimuksen teon aikana, ja pohdin myös piittaamaton Trump-diskurssin jakamista kahteen erilliseen diskurssiin. Päädyin pitämään diskurssin yhtenä, sillä kaksi diskurssia olisivat olleet mielestäni liian samankaltaisia.

Tutkimukseni perusteella ei voi tehdä yleistystä kaikkien suomalaisten medioiden tavasta uutisoida Yhdysvaltojen presidentinvaaleista, eikä se ollut tarkoituksenikaan. Tulokseni antavat kuvan presidenttiehdokkaisiin liitetyistä diskursseista tietynä hetkenä. Diskurssintutkimuksen tulosten avulla on mahdollisuus ymmärtää paremmin muun muassa sitä, mitä kaikkea liittyy kielen käyttöön sosiaalisena toimintana (Pietikäinen & Mäntynen, 2019).

Yhdysvaltain presidentinvaalit vuonna 2020 olivat koko tutkimuksen teon ajan muuttuva tutkimusaihe. Tätä kirjoittaessani Biden on ehtinyt jo astua virkaansa Yhdysvaltain 46. presidenttinä, mutta vaalien läpikäynti tuskin loppuu vielä tähän. Mahdollisia jatkotutkimusaiheita on siis runsaasti. Yksi aihe olisi selvittää haastatteleamalla, mitä toimittajat itse ajattelevat diskursseista. Miten he valitsevat haastateltavat kansainvälistä politiikkaa koskevissa jutuissa? Entä kuinka paljon vallitsevia diskursseja pohditaan? Toinen aihe olisi tutkia, miten diskurssit muuttuvat vaalien lähestyessä. Miten Trumpista puhuttiin alkuvuonna 2020, kun koronavirus ei ollut vielä maailmanlaajuinen pandemia?

Entä miten Bidenistä puhuttiin, kun hänet oli valittu demokraattipuolueen ehdokkaaksi? Muuttuivatko nämä diskurssit vaalien lähestyessä? Kolmantena jatkotutkimusaiheena pohdin suomalaismedian asemaa suhteessa kansainvälisiin poliitikoihin, jonka toin esille luvun 6 lopussa. Tätä voisi lähteä selvittämään tutkimalla kvantitatiivisesti suomalaisen ulkomaanjournalismin lähteytystä. Mitä medioita käytetään lähteenä esimerkiksi Yhdysvalloista uutisoidessa?

Bidenin valinta Yhdysvaltojen presidentiksi vuonna 2020 sai toiset huokaisemaan helpotuksesta, mutta monet Trumpin kannattajat puolestaan näkivät vaalituloksen petoksena. Jännite purkautui Trumpin kannattajien hyökkäyksenä kongressitalo Capitoliin loppiaisenä 2021, joka johti muun muassa Trumpin toiseen virkarikossyytteeseen. Biden on virassa ollessaan ehtinyt kumoamaan monia Trumpin päätöksiä, kuten Pariisin ilmastopöytäkirjasta vetäytymisen, mutta Trumpin presidenttiyden perintö tulee todennäköisesti näkymään Yhdysvalloissa vielä pitkään.

Lähteet

- Biden, J. & Phillips, A. (7.11.2020). Joe Biden's victory speech, annotated. *The Washington Post*.
Haettu osoitteesta
<https://www.washingtonpost.com/politics/2020/11/07/annotated-biden-victory-speech/>
7.12.2020
- Cohen, J. E. (2008). *The presidency in the era of 24-hour news*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Craig, R. (2015). *Polls, expectations, and elections : TV news making in U.S. presidential campaigns*. Lanham: Lexington Books.
- Dearing, J. W. & Rogers, E. M. (1996). *Agenda-setting*. Thousand Oaks, CA.; London: SAGE.
- Fairclough, N. (1997). *Miten media puhuu* (suom. Blom, V. & Hazard, K.). Tampere: Vastapaino.
- Faris, R., Roberts, H., Etling, B., Bourassa, N., Zuckerman, E., Benkler, Y. (2017). *Partisanship, Propaganda, and Disinformation: Online Media and the 2016 U.S. Presidential Election* [sähköinen tutkimusaineisto]. Berkman Klein Center Research Publication. Haettu osoitteesta
<https://ssrn.com/abstract=3019414>
- Farnsworth, S. J. (2018). *Presidential communication and character : White house news management from Clinton and cable to Twitter and Trump*. New York, NY; London: Routledge.
- Francia, P. L. (2018). Free Media and Twitter in the 2016 Presidential Election: The Unconventional Campaign of Donald Trump. *Social Science Computer Review*, 36(4), 440–455. Haettu osoitteesta <https://doi.org/10.1177/0894439317730302>
- Herkman, J. (2011). *Politiikka ja mediajulkisuus*. Tampere: Vastapaino.
- Herkman, J. (2010). Poliitiikan julkisuus viestinten välissä: intermediaalisuus ja vaalit. *Media & Viestintä*, 33(2). <https://doi.org/10.23983/mv.62936>
- Kawakami, A., Umarova, K., & Mustafaraj, E. (2020). The Media Coverage of the 2020 US Presidential Election Candidates through the Lens of Google's Top Stories. *Proceedings of the International AAAI Conference on Web and Social Media*, 14(1), 868–877. Haettu osoitteesta <https://ojs.aaai.org/index.php/ICWSM/article/view/7352>

- Kenski, K., Hardy, B. W. & Jamieson, K. H. (2010). *The Obama victory : How media, money, and message shaped the 2008 election*. Oxford; New York: Oxford University Press.
- Khan, L. (15.11.2016). Trump won thanks to social media [blogikirjoitus]. Haettu osoitteesta <https://thehill.com/blogs/pundits-blog/technology/306175-trump-won-thanks-to-social-media>
- Kokko, J. (2018). Kun poliittinen korrektius katosi: Donald Trumpin vaalikampanjan retoriikka. Teoksessa Niemi, M. K. & Houni, T. (toim.) *Media & populismi: työkaluja kriittiseen journalismiin* (s. 200–229). Tampere: Vastapaino.
- KS = Kielitoimiston sanakirja. (2020). Helsinki: Kotimaisten kielten keskus. URN:NBN:fi:kotus-201433. Verkkojulkaisu HTML. Päivitettävä julkaisu. Päivitetty 11.11.2020 [viitattu 5.12.2020].
- Lampinen, S. (2020). *Donald Trump and the art of authoritarian populism* (pro gradu -tutkielma, Jyväskylän yliopisto). Haettu osoitteesta <http://urn.fi/URN:NBN:fi:jyu-202004162766>
- Liu, D. & Lei, L. (2018). The appeal to political sentiment: An analysis of Donald Trump's and Hillary Clinton's speech themes and discourse strategies in the 2016 US presidential election. *Discourse, context & media*, 25, 143-152. doi:10.1016/j.dcm.2018.05.001
- McCombs, M. & Shaw, D. L. (1972). The Agenda-Setting Function of Mass Media. *The Public Opinion Quarterly*, 36(2), 176–187. Haettu osoitteesta <https://doi.org/10.1086/267990>
- Media Audit Finland Oy. (2020). *Kansallinen mediatutkimus 2019* [sähköinen tutkimusaineisto]. Haettu osoitteesta <https://mediaauditfinland.fi/wp-content/uploads/2020/03/Lukijamaarat2019.pdf>
- Mellanen, H. (2012). *"It's Barack Obama who's soft": political bias on BBC, CCN and Fox news: a critical discourse analysis* (pro gradu -tutkielma, Turun yliopisto). Haettu osoitteesta <https://www.utupub.fi/handle/10024/87656>
- Mudde, C. (2007). *Populist radical right parties in europe*. Cambridge, UK; New York: Cambridge University Press.
- Newman, N., Fletcher, R., Schulz, A., Andi S. & Nielsen, R. K. (2020). *Reuters Institute Digital News Report 2020* [sähköinen tutkimusaineisto]. Haettu osoitteesta https://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/sites/default/files/2020-06/DNR_2020_FINAL.pdf
- Pietikäinen, S. (2000). Kriittinen diskurssintutkimus. Teoksessa Sajavaara, K. & Piirainen-Marsh, A. (toim.) *Kieli, diskurssi & yhteisö* (s. 191–217). Jyväskylä; Helsinki: Jyväskylän yliopisto. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-5991-3>
- Pietikäinen, S. & Mäntynen, A. (2019). *Uusi kurssi kohti diskurssia*. Tampere: Vastapaino.

- Saad, L. (2016). *Trump and Clinton finish with historically poor images* [sähköinen tutkimusaineisto]. Haettu osoitteesta <https://news.gallup.com/poll/197231/trump-clinton-finish-historically-poor-images.aspx>
- Savoy, J. (2017). Trump's and Clinton's Style and Rhetoric during the 2016 Presidential Election, *Journal of Quantitative Linguistics*, 25(2), 168–189, DOI: 10.1080/09296174.2017.1349358
- Sanoma Media Finland Oy. (9.4.2020). Helsingin sanomien kokonaislevikki kasvoi ainoana päivälehtenä Suomessa. Haettu osoitteesta <https://media.sanoma.fi/ajankohtaista/2020-04-09-helsingin-sanomien-kokonaislevikki-kasvoi-ainoana-paivalehtena-suomessa>
- Seppänen, J. & Väliverronen, E. (2012). *Mediayhteiskunta*. Tampere: Vastapaino.
- Stranius, S. (2018). *Donald Trumpin julkisuuskuva suomalaisessa mediassa Yhdysvaltain presidentinvaalien 2016 jälkeisessä uutisoinnissa* (pro gradu -tutkielma, Jyväskylän yliopisto). Haettu osoitteesta <http://urn.fi/URN:NBN:fi:jyu-201802011410>
- Shoemaker, P. J. & Vos, T. P. (2009). *Gatekeeping Theory*. New York: Routledge.
- Trump, D. (16.6.2015). Full text: Donald Trump announces a presidential bid. *The Washington Post*. Haettu osoitteesta <https://www.washingtonpost.com/news/post-politics/wp/2015/06/16/full-text-donald-trump-announces-a-presidential-bid/> 7.12.2020
- Van Dijk, T. A. (1993). Principles of critical discourse analysis. *Discourse & Society*, 4(2), 249–283. Haettu osoitteesta <https://doi.org/10.1177/0957926593004002006>
- Vorberg, L. & Zeitler, A. (2019). ‘This is (not) Entertainment!’: Media constructions of political scandal discourses in the 2016 US presidential election. *Media, Culture & Society*, 41(4), 417–432. doi:10.1177/0163443719833288
- White, D. M. (1950). The “Gate Keeper”: A Case Study in the Selection of News. *Journalism Quarterly*, 27(4), 383–390. Haettu osoitteesta <https://doi.org/10.1177/107769905002700403>
- Wodak, R. (2015). *The politics of fear : What right-wing populist discourses mean*. London: Sage.

Liitteet

HS1 Paakkanen, Mikko 2020: FBI tutkii Bidenin kampanjabussin piirittämisen moottoritiellä Texasissa – *Helsingin Sanomat* 1.11.2020 <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000006707529.html>

HS2 Sirén, Vesa 2020: Mitä se meihin vaikuttaa? – *Helsingin Sanomat* 2.11.2020 <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000006708006.html>

HS3 Mykkänen, Pekka 2020: Kyselyt näyttävät, että Trump voi olla matkalla murskatappioon – Viime hetken kyselyt antavat kuitenkin sydämentykytyksiä Bidenille – *Helsingin Sanomat* 1.11.2020 <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000006707788.html>

HS4 Jeskanen, Jenni 2020: Obama sivalsi Trumpia vaalien kynnyksellä: ”Hän on kateellinen covidin mediahuomiosta” – *Helsingin Sanomat* 28.10.2020 <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000006702198.html>

HS5 Sirén, Vesa 2020: Trumpin ja Bolsonaron valtakaudet: Aseiden myynti kaksinkertaistui Yhdysvalloissa ja kolminkertaistui Brasiliassa – *Helsingin Sanomat* 27.10.2020 <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000006701755.html>

HS6 Hakkarainen, Kaisa 2020: Valkoisen talon mukaan koronaviruspandemiaa ei enää yritetä hillitä, virukselle mahdollisesti altistunut Mike Pence jatkaa kampanjointiaan – *Helsingin Sanomat* 26.10.2020 <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000006700027.html>

HS7 Vainio, Sara 2020: Biden uskoo, että Trumpilla on vielä mahdollisuus voittaa presidentinvaalit: ”En aliarvioi hänen tapansa pelata” – *Helsingin Sanomat* 26.10.2020 <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000006700034.html>

HS8 Welling, Roosa & Sutinen, Essi 2020: Yhdysvaltain presidentti liittyi lähes 55 miljoonan äänestäjän joukkoon: ”Äänestin kaveria nimeltä Trump” – *Helsingin Sanomat* 24.10.2020 <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000006698437.html>

HS9 Mykkänen, Pekka & Jeskanen, Jenni 2020: Trumpin ja Bidenin viimeinen väittely sujui yllättävän sivistyneesti – Lue HS:n hetki hetkeltä -seuranta ja katso olennaisimmat hetket videoina – *Helsingin Sanomat* 22.10.2020 <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000006696260.html>

HS10 Huusko, Jukka 2020: Trump vertasi itseään Abraham Lincolnin mustien hyväntekijänä, Biden sanoi presidentin kaatavan bensaa rasismien liekkiin – *Helsingin Sanomat* 23.10.2020 <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000006696557.html>

HS11 Huusko, Jukka 2020: Trump ja Biden syyttivät kilpaa toisiaan vehkeilystä ulkovaltojen kanssa – *Helsingin Sanomat* 23.10.2020 <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000006696495.html>

HS12 Huusko, Jukka 2020: Trump ja Biden täysin eri linjoilla epidemiasta: Presidentti puhui käänteestä parempaan, haastaja varoitti synkkenevästä talvesta – *Helsingin Sanomat* 23.10.2020 <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000006696441.html>

HS13 Huusko, Jukka 2020: Trump hermostui toimittajalle ja keskeytti haastattelun 60 Minutes -ohjelman kuvauksissa, uhkasi julkaista oman videotallenteensa – *Helsingin Sanomat* 21.10.2020 <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000006676333.html>

HS14 Viljamaa, Anne 2020: NYT: Trumpilla on Kiinassa pankkitili yrityksensä nimissä – *Helsingin Sanomat* 21.10.2020 <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000006676307.html>

HS15 Halminen, Laura 2020: Trumpin väki odotti Bidenin pojan kovalevystä ”lokakuun yllätystä”, mutta uutispommi on jäämässä tussahdukseksi – *Helsingin Sanomat* 21.10.2020 <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000006676077.html>

HS16 STT, HS 2020: Trumpin ja Bidenin kampanjat kiistelevät torstain väittelyn aiheista, päällepuhumista yritetään estää mikrofonit sulkemalla – *Helsingin Sanomat* 20.10.2020 <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000006675203.html>